



GÁBOR JENŐ
JÚLIUS 14. PÁRIZSBAN,
(PÁRIZSI UTCABÁL), 1926



2. Gábor Jenő feleségével, Szamohil Mártával az 1920-as években

GÁBOR JENŐ (1893–1968)

Július 14. Párizsban, (*Párizsi utcabál*) |
July 14 in Paris, (*Parisian Street Ball*), 1926

Olaj, vászon | Oil on canvas, 100,5 x 87,5 cm
Jelezve jobbra lent | Signed bottom right: Gábor J. 1926

PROVENIENCIA | PROVENANCE:
| korábban Jill A. Wiltse és H. Kirk Brown III. gyűjteményében

KIÁLLÍTVA | EXHIBITED:
| A Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társasága, Őszi Kiállítás. Vigadó, Pécs, 1927. november 27. – december 8. (kat.: 69. *Júl. 14. Párizsban*)
| Az Új Művészek Egyesülete U.M.E. Második Budapesti Kiállítása. Nemzeti Szalon, 1930. április. (kat.: 100. *Júl. 14. Párizsban*)
| VII. Magyarországi Régiségkiállítás és Vásár. Műcsarnok, Budapest, 2000. november 23-26.

KIÁLLÍTVA ÉS REPRODUKÁLVA | EXHIBITED AND REPRODUCED:
| Esposizione d'Arte Ungherese. Palazzo Rosso, Genova, 1929. (kat.: 216. *14 Julie Parigi*; 46. kép)

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED:
| Modern Magyar Festészet 1919-1964. Szerk.: Kieselbach Tamás, Budapest, 2004. 247. o. (399. kép)
| Treasures Revealed. The Art of Hungary 1890-1956, Selected work from the collection of Jill A. Wiltse and H. Kirk Brown III. Szerk. Shanna Shelby, 2006. o.n.
| Hungarian Masterworks. From Impressionism to Modernism, Selected work from the collection of Jill A. Wiltse and H. Kirk Brown III. szerk. Shanna Shelby, 2008. o.n.
| Jelenkor, LXIII. évfolyam, 9. szám, 2020. szeptember, képes melléklet: 9. kép
| Népszabadság, 2000. november 20., 271. szám, 14. o.

Kezdő ár | Starting price: 36 000 000 Ft / 91 139 EUR
Becsérték: 50 000 000 – 80 000 000 Ft
Estimate: 126 582 – 202 532 EUR



„Utazásaim közül nagy benyomást tett az idei nyári (1926), amikor Párisban 2 hónapot töltöttem és alkalmam volt az új művészet kiváló alkotásait eredetiben látni (Picasso, Chagall, stb.). Mesteremnek nem nevezhetek senkit. Tanáraim megadták a szilárd alapot, de nagyobb hatást semelyik sem tett rám, – ami a későbbi fejlődésemmre hatott volna. Régebben a nagy renaissance mesterek, azután sokáig Cézanne, Gauguin, Van Gogh képezték az ideált. És most a legújabb művészeti törekvések érdekelnek és munkáimban is ezen – a múlttal szakító felfogásomat akarom kifejezésre juttatni. A művészet teljes szabadságát hirdetem” – írta Gábor Jenő 1926 vége felé, párizsi utazásából Pécsre hazatérve papírra vetett önéletrajzában.

A művész 1911 és 1915 között a Képzőművészeti Főiskolán szerzett rajztanári képesítést, majd a világháború alatt különböző vidéki városokban gyakorolta mesterségét. 1919-től Pécssett tanított és festett. 1925-től a Képzőművészek Új Társaságának (KUT), 1930-tól pedig az Új Művészek Egyesületének (UME) a tagja volt. Eközben az 1926-ban alakult Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társaságának is egyik alapítójaként vett részt valamennyi további tárlatukon. Mindhárom csoportosulás a korszerű, legmodernebb európai képzőművészet hazai becsatolását vállalta fel elsődrendű céljaul. Gábor Jenő 1926-ban és 1937-ben párizsi, 1931-ben pedig berlini tanulmányutakat tett. 1926-os első párizsi útját csak egy évvel előz-

te meg az a Nemzetközi Iparművészeti Kiállítás, mely az úgynevezett art deco stílusirányzat, minden korábbi művészeti stílust felülíró összművészeti törekvésének helyszínévé és éveként híresült el. A már 1925 előtt is létező irányzat először az első világháborút megelőzően jelentkezett az iparművészetben, majd elterjedt a szobrászatban, festészetben, alkalmazott grafikában és a filmművészetben is. Bár Gábor Jenő a fentebb idézett önéletrajzában Picasso és Chagall nevét említette, mint akik erősen hatottak rá 1926-os párizsi tartózkodása során, de a most aukcióra kerülő olajfestményének stílárís forrása, inkább a német August Macke 1914 körüli festészetében található meg.

3. Utcaból Párisban, 1951. július 14.
Archív fotó



4. Robert Capa: Táncoló párok Párisban, 1955. július 14-én
Fotó: The Robert Capa and Cornell Capa Archive



5. Robert Vishniac: Július 14-i utcaból Párisban, a Montemarton, 1939
Fotó: International Center of Photography/ © Mara Vishniac Kohn



6. Albert Marquet: Július 14. Le Havre-ban, 1906



7. Raoul Dufy: Uta zászlókkal, 1906
Pompidou Központ, Párizs

A franciák egyik legfontosabb nemzeti ünnepét megjelenítő olajkép, a francia arts décoratifs kifejezés rövidített változatként ismertté vált art deco stílus szintiszta megnyilvánulása a művész életművében. „Pécsei korszakom lényege az impresszionizmustól távolálló plasztikus formabrázolás, kubisztikus szellemben. Szinte szoborszerűen formáltam meg figuráimat és mozgalmas kompozíciókba sűrítettem azokat” – nyilatkozta egy alkalommal művészetének erről a korai korszakáról.

1789. július 14-e a nagy francia forradalom kirobbanását jelző dátum, amikor Párizs városának népe lerombolta a Bastille börtönt, amely a közgyűlöletnek örvendő királyság jelképe és szimbóluma volt. A franciák számára 1880 óta hivatalos nemzeti ünnep ez a nap, amikor az emberek önfeladttal örömmel mulatnak az utcákon, confettit szórnak egymásra, és próbálják a lehető legjobban érezni magukat. Gábor Jenő ezt a napot, pontosabban 1926. július 14-ét örökölte meg saját, egyéni festői stílusában, talán még párizsi tartózkodásáról.

8. Gábor Jenő: Akrobaták, 1930
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

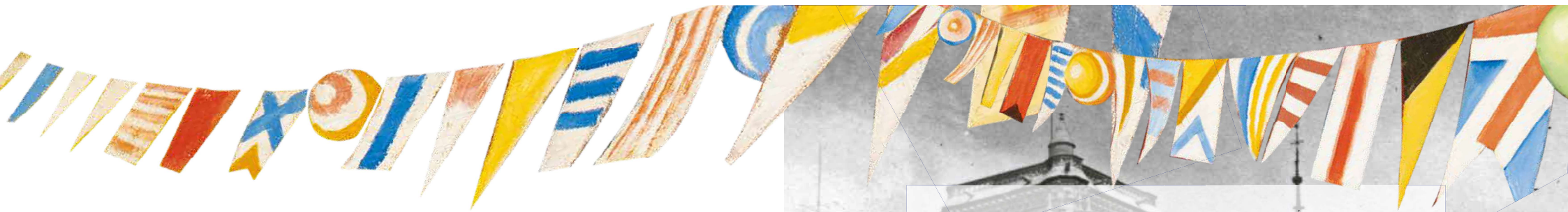


9. Fernand Léger: Július 14., 1914
Musée National Fernand Léger, Biot, Franciaország



10. Utcabél Párizsban július 14-én, 1923 →
archív fotó





11. Gábor Jenő: Le Havre-i matróbál, 1927
Janus Pannonius Múzeum, Pécs



12. A festményen látható helyszín napjainkban

dása során, esetleg pár héttel vagy hónappal később, már pécsi hazatértét követően. A mű Gábor Jenő art deco stílusban festett műveinek egyik legreprezentatívabb darabja, mely bár különleges kvalitású, de nem társtan az életműben. Hasonló darab a szintén ekkoriban született A párizsi Jockey Clubban címen reprodukált és jelenleg lappangó olajképe, valamint a pécsi Janus Pannonius Múzeum gyűjteményében lévő Le Havre-i matróbál című festménye. E három kivételes színvonalú alkotás ékesszólóan tanúsítja Gábor Jenő különleges művészi erejét, nem mindennapi

tehetségét és az 1926-ban naprakész art deco stílusirányhoz való csatlakozásával, a legmodernebb irányokra való naprakész nyitottságát. Az art deco stílust jellemző témaválasztások egyik sajátossága a nagyvárosi élet szemléltetése, az olyan sokfigurás forgatagos jelenetek kedvelése, mint a cirkusz, a zenekarok, a stadionok és a különböző népnepélyek bemutatása. Gábor Jenő első párizsi utazását követően már szinte kizárólag sokalakos kompozíciókat festett. Művészi érdeklődésének fő területét jelentette az akrobaták cirkuszi világa, a munkások életét bemutató és a sport-

tal kapcsolatos, valamint általában az emberi test szépségét dicsőítő témák feldolgozása.

Gábor Jenő most aukcióra kerülő főművét, először 1927 őszén mutatta be a pécsi tárlatlátogató közönségnek, majd 1929-ben a legmodernebb magyar művészetet reprezentáló genovai kiállításon már nemcsak a hazai, de az európai műbarátok is megcsodálhatták. A genovai Palazzo Rossóban rendezett kiállítás katalógusában, bár csak fekete-fehérben, de még a Július 14. Párizsban fotográfiája is reprodukálásra került.

RUM ATTILA

„Este én, Mária, Mizsi, Márta, Lili, Klie Zoli egy hölgygel, Píloch, Lahne és Dénes elmentünk júl. 14. előestéjét nézni. Az italos baltok, bárók elé zeneműsínát és asztalokat húztak, az utcánk és a Germain baul. sarkán és másfelé is tarka zenébódékat, mindenfelé lampion, zászlók hozzá zsineggel utca fölött kifeszítve. Már 6 óra felé kezdődött a jó hangulat. Az utcán a táncolók örömeiket találták abban, hogy pont az autók és autóbuszok előtt táncoljanak. Lementünk a Dôme kávéháza, ott már óriási tömeg nyüzsgött. Nagy nehezen kaptunk helyet, de nem sokat láttunk. Tarka bódében zenekar, a kávéház melletti utca hemzsegett a táncolóktól. Sokszor megcsodáltuk, hogy az autók a legnagyobb tömegben is jól tudnak előrejutni, soha baleset nem történik. Idejövét primitív kis bárók mellett is táncoltak, itt-ott zeneautomatára, az utcán mindenfelé a gyerekek rakétákkal durrogattak. 11 óra után – otthagya Lahné és barátját 2 autóval a Montmartre-ra mentünk. Itt egész vásári vagy »prater-i« hangulat uralkodott. Ezernyi bódé. Ringlispilek, hinták, céllövés, pezsgőhálaszt, vicces lötyögős bukdácsoló kocskis stb. stb. ragyogó villanyfényben, miután – jó néhány frankunktól megszabadulva – untuk a dolgokat, fölmentünk a Montmartre tetejére. Már hajnali 2 óra felé járt, legtöbb hely zárva volt, de mindenfelé zászló és lampion. Egy korcsmában leültünk (mellettünk egy katonai pompával öltözött különös figura ült, aki arcképet is adott) aztán kimentünk a pár lépéssnyire lévő Sacre Coeur-höz, amely esti fényben szép volt, és gyönyörű a kilátás az éjjeli ragyogó Párizsra. Lefelé menet egy rozoga korcsmában letelepedtünk, mert ott szólt még a zeneautomata (Valentine!) és nagyban táncoltak. Zárásig voltunk és a végén a jökevdű személyzet mókáin mulattunk. Egy kávéháza is betértünk egy kávéra, aztán gyalog haza ballagtunk. Csodásan szép volt a Szajna, hajnali fényben sima víz, tükrözés. Otthon 1 órára ledűltünk, megmosdás, ¼ 9-kor a Metróban majd agyon nyomtak.

Mentünk a Champs-Élysées-i ünnepséghez. Óriási tömegek. Először előkelőségek aztán végtelen sorban katonaság. Az ünnepély kezdetét hosszú kürtökkel egy 11 Maurice Chevalier 1925-ös slágere. 980 csapat jelezte, utána Marseillaise, ágyúk, lovasság. Gyönyörűek voltak a marokkóiak. Külön az előkelőségek festői öltözetben. Aztán csapatok vagy csak fehér, vagy csak szürke, vagy csak barna lovakon. Magas hátú sárga nyereg, széles szalag, löszerszám, alakok bő vörös bugyogóban, hosszú fehér köpeny kék csuklyával, piros, fehér, zöld kis turbán, hosszú nyílen kis zöld zászló, félholdban csillaggal. Levegőben repülők – hazamentünk és 4-ig aludtunk. Du. ablakunk alatt már kezdődött a muri. A járdán, úttesten asztalok a bár körül. Zenekar jöfőfa kiabáló zenészekkel. Nagydob, szaxofon, fuvola, kürt, hegedű. Egy rajtot is csináltam. Fölültünk autóbuszra, és föl újra a Montmartre-ra. Lépcsőn fel a Sacre Coeur-höz. Belül szép. Nagy térhatás, sötét és nagyon jól színezett ablakok. A tegnapi korcsmánk körül óriási élénkség volt. Előkelő angolokkal tömve minden. Egyik korcsmában paras énekel jazz kísérettel nagydobos orra, arca cinóber, többi éles kontraszttal fehér. Mindenfelé nyüzsgő tömeg. Érdekes utcák. Megvacsoráltunk (ahol a sátrak voltak, lejjebb) és Metróval a Szajnához mentünk tüzijátékot nézni. Életemben ily gyönyörűt nem láttam. A Notre-Dame alatt is volt valamelyest, de az messze volt, hanem a Pont Neuf fölött az csoda volt. 9-11-ig tartott. Leírhatatlanul változatos formák a levegőben 5-6 különféle formára és színre robbantak, pámla stb. alakban. Nem spóroltak. Vakított fények, ágyúszerű durranások. Utána örül tolongásban haza. Az ablakunk alatt a hangulat a tetőpontján volt. Óriási tömeg táncolt (mi is) kíváncsiak, autók az egész teret betöltötték. A Valentine ütemére folyton-folyton ment a tánc. Éjjel utánig néztünk, mert gyönyörű látvány volt felülről a ringó tömeget nézni.”

Részlet Gábor Jenő: A párisi út (1926) című naplójából
In: Jelenkor, LXIII. évfolyam, 9. szám, 2020. szeptember